

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a cincea)

16 februarie 2017*

„Trimitere preliminară — Combaterea întârzierii în efectuarea plăților în tranzacțiile comerciale — Directiva 2011/7/UE — Tranzacții comerciale între întreprinderi private și autorități publice — Reglementare națională care condiționează recuperarea imediată a creanței principale de renunțarea la dobânzile pentru întârzierea în efectuarea plăților și la compensația pentru costurile de recuperare”

În cauza C-555/14,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Juzgado de lo Contencioso-Administrativo n° 6 de Murcia (Tribunalul de Contencios Administrativ nr. 6 din Murcia, Spania) prin decizia din 20 noiembrie 2014, primită de Curte la 3 decembrie 2014, în procedura

IOS Finance EFC SA

împotriva

Servicio Murciano de Salud,

CURTEA (Camera a cincea),

compusă din domnul J. L. da Cruz Vilaça, președinte de cameră, domnul A. Tizzano (raportor), vicepreședintele Curții, doamna M. Berger și domnii A. Borg Barthet și E. Levits, judecători,

avocat general: doamna E. Sharpston,

grefier: doamna M. Ferreira, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 2 martie 2016,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru IOS Finance EFC SA, de J. Tornos Mas, abogado;
- pentru guvernul spaniol, de A. Rubio González, în calitate de agent;
- pentru guvernul german, de T. Henze și de J. Möller, în calitate de agenți;
- pentru Comisia Europeană, de G. Wilms, de D. Loma-Osorio Lerena, de E. Sanfrutos Cano, de A. C. Becker și de M. Šimerdová, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 12 mai 2016,

* Limba de procedură: spaniola.

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea Directivei 2011/7/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 februarie 2011 privind combaterea întârzierii în efectuarea plăților în tranzacțiile comerciale (JO 2011, L 48, p. 1, rectificare în JO 2012, L 233, p. 3).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între IOS Finance EFC SA (denumită în continuare „IOS Finance”), pe de o parte, și Servicio Murciano de Salud (Serviciul de Sănătate al Comunității Autonome a Regiunii Murcia, Spania), pe de altă parte, în legătură cu refuzul acestuia din urmă de a plăti către IOS Finance, în afară de creanța principală, dobânzile de întârziere și costurile de recuperare solicitate de aceasta în temeiul unor facturi neplătite la scadență.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 3 Considerentele (1), (12), (16) și (28) ale Directivei 2011/7 au următorul cuprins:
  - „(1) Directiva 2000/35/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 iunie 2000 privind combaterea întârzierii efectuării plăților în cazul tranzacțiilor comerciale [JO 2000, L 200, p. 35, Ediție specială, 17/vol. 1, p. 226] urmează să facă obiectul mai multor modificări substanțiale. Din motive de claritate și de coerență, ar trebui să se procedeze la reformarea dispozițiilor respective.
  - [...]
  - (12) Întârzierea în efectuarea plăților constituie o încălcare a contractului care, în majoritatea statelor membre, a devenit atractivă din punct de vedere financiar pentru debitori, datorită dobânzilor mici sau inexistente aplicate pentru întârzierea în efectuarea plăților și/sau a procedurilor greoaie de acțiune. Pentru a inversa această tendință și pentru a descuraja întârzierile în efectuarea plăților, se impune o schimbare decisivă în direcția creării unei culturi a efectuării prompte a plăților, inclusiv aceea în care ar trebui să fie considerat, în toate situațiile, drept clauză sau practică contractuală inechitabilă orice caz de excludere a dreptului de a percepe dobânzi. Această schimbare ar trebui să includă, de asemenea, introducerea unor dispoziții specifice referitoare la termenele de plată și la despăgubirea creditorilor pentru cheltuielile suportate și, printre altele, dispoziții care să constate caracterul vădit inechitabil al excluderii dreptului la despăgubire pentru cheltuielile suportate în vederea recuperării fondurilor.
  - [...]
  - (16) Prezenta directivă nu ar trebui să creeze pentru creditori obligația de a percepe dobândă pentru efectuarea cu întârziere a plăților. [...]
  - [...]
  - (28) Prezenta directivă ar trebui să interzică abuzul în materie de libertate contractuală în dezavantajul creditorilor. Prin urmare, în cazul în care o clauză contractuală sau o practică referitoare la scadența sau la termenul de plată, rata dobânzii pentru întârzierea efectuării plăților sau compensația pentru costurile de recuperare nu este justificată pe baza termenelor acordate debitorului sau în cazul în care aceasta are drept scop principal furnizarea de active lichide

debitorului, pe cheltuiala creditorului, aceasta poate fi considerată drept un astfel de abuz. În acest sens [...], orice clauză contractuală sau practică care se abate grav de la bunele practici comerciale și este contrară bunei-credințe și corectitudinii ar trebui considerată inechitabilă pentru creditor. În special, excluderea absolută a dreptului de a percepe dobânzi ar trebui să fie considerată întotdeauna drept vădit inechitabilă, în timp ce, în cazul excluderii dreptului la despăgubiri pentru cheltuielile de recuperare, ar trebui să se presupună că aceasta este vădit inechitabilă. Prezenta directivă nu ar trebui să aducă atingere dispozițiilor de drept intern privind modul în care contractele sunt încheiate sau valabilitatea clauzelor contractuale inechitabile față de debitor.”

- 4 Articolul 1 din această directivă, intitulat „Obiectul și domeniul de aplicare”, prevede la alineatul (1):

„Prezenta directivă urmărește să combată întârzierea în efectuarea plăților în tranzacțiile comerciale [...]”

- 5 Articolul 4 din directiva menționată, intitulat „Tranzacții între întreprinderi și autoritățile publice”, prevede la alineatul (1):

„Statele membre se asigură că, în tranzacțiile comerciale în care debitorul este o autoritate publică, creditorul este îndreptățit, la expirarea termenului menționat la alineatele (3), (4) sau (6), să perceapă dobândă legală pentru efectuarea cu întârziere a plăților, fără a fi necesară o notificare, dacă sunt îndeplinite următoarele condiții:

- (a) creditorul și-a îndeplinit obligațiile contractuale și legale și
- (b) creditorul nu a primit suma datorată la scadență, cu excepția cazului în care debitorul nu este responsabil de întârziere.”

- 6 Articolul 6 din aceeași directivă, intitulat „Compensația pentru costurile de recuperare”, prevede următoarele:

„(1) Statele membre se asigură că, atunci când dobânda pentru efectuarea cu întârziere a plăților în tranzacțiile comerciale devine exigibilă în conformitate cu articolul 3 sau 4, creditorul are dreptul de a obține de la debitor o sumă fixă de 40 EUR, în calitate de despăgubire minimă.

(2) Statele membre se asigură că suma fixă menționată la alineatul (1) este exigibilă fără a fi necesară o notificare și reprezintă o despăgubire pentru cheltuielile de recuperare ale creditorului.

(3) În plus față de suma fixă menționată la alineatul (1), creditorul este îndreptățit să solicite o despăgubire rezonabilă de la debitor pentru orice cheltuieli de recuperare care depășesc suma fixă respectivă angajate din cauza efectuării cu întârziere a plăților de către debitor. Aceste cheltuieli ar putea să includă cheltuielile suportate, printre altele, în vederea angajării unui avocat sau a unei firme de colectare a debitelor.”

- 7 Articolul 7 din Directiva 2011/7, intitulat „Practici și clauze contractuale inechitabile”, are următorul cuprins:

„(1) Statele membre garantează că o clauză contractuală sau o practică referitoare la data de plată sau la termenul de plată, rata dobânzii pentru efectuarea cu întârziere a plăților sau despăgubirea pentru cheltuielile de recuperare nu este aplicabilă sau generează dreptul de a cere despăgubiri, dacă este vădit inechitabilă pentru creditor.

Pentru a determina dacă o clauză contractuală sau o practică este vădit inechitabilă pentru creditor, în sensul primului paragraf, se ține cont de toate circumstanțele cazului, inclusiv de următoarele:

- (a) toate abaterile grave de la practicile și uzanțele comerciale, contrare bunei-credințe și corectitudinii;
- (b) natura produselor sau a serviciilor, precum și
- (c) dacă debitorul are motive obiective de derogare de la rata dobânzii legale sau de la termenul de plată așa cum este prevăzut la articolul 3 alineatul (5), articolul 4 alineatul (3) litera (a), articolul 4 alineatul (4) și articolul 4 alineatul (6) sau de la suma fixă menționată la articolul 6 alineatul (1).

(2) În scopul aplicării alineatului (1), orice clauză contractuală sau practică care exclude achitarea unor dobânzi pentru efectuarea cu întârziere a plăților este considerată ca fiind vădit inechitabilă.

(3) În scopul aplicării alineatului (1), orice clauză contractuală sau practică care exclude compensarea cheltuielilor de recuperare așa cum se menționează la articolul 6 este [presumată] ca fiind vădit inechitabilă.

[...]”

Dreptul spaniol

- 8 Din dosarul prezentat Curții reiese că legiuitorul spaniol a implementat, începând cu anul 2012, un „mecanism extraordinar de finanțare pentru plata furnizorilor”, pe o perioadă limitată, în scopul de a face față întârzierilor la plată acumulate din cauza crizei economice de comunitățile autonome și de entitățile locale față de furnizorii lor (denumit în continuare „mecanismul extraordinar de finanțare”). În esență, în temeiul regulilor care guvernează funcționarea acestui mecanism, furnizorii care aderă la acesta acceptă, în schimbul plății imediate a datoriei principale, să renunțe la sumele accesorii datorate din cauza nerespectării termenelor de plată de către administrațiile publice vizate, inclusiv în special la dobânzile pentru efectuarea cu întârziere a plăților și la compensația pentru costurile de recuperare.
- 9 În această privință, în special articolul 6 din Real Decreto-ley 8/2013 de medidas urgentes contra la morosidad de las administraciones públicas y de apoyo a entidades locales con problemas financieros (Decretul-lege regal nr. 8/2013 privind măsurile urgente pentru combaterea întârzierii în efectuarea plăților de către autoritățile publice și pentru sprijinirea entităților locale care se confruntă cu probleme financiare) din 28 iunie 2013 (BOE nr. 155 din 29 iunie 2013, p. 48782), intitulat „Efectele executării obligațiilor de plată încă neachitate”, prevede:
„Plata către furnizor determină stingerea datoriei contractate, după caz, de comunitatea autonomă sau de entitatea locală față de furnizor, în ceea ce privește principalul, dobânzile, cheltuielile judiciare și orice alte costuri accesorii.”
- 10 Anterior Decretului-lege regal nr. 8/2013, Real Decreto-ley 4/2013 de medidas de apoyo al emprendedor y de estímulo del crecimiento y de la creación de empleo (Decretul-lege regal nr. 4/2013 privind măsurile de sprijinire a întreprinzătorilor și de stimulare a creșterii economice și a creării de locuri de muncă) din 22 februarie 2013 (BOE nr. 47 din 23 februarie 2013, p. 15219) a transpus Directiva 2011/7 în dreptul spaniol.

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 11 Între anii 2008 și 2013, mai multe societăți au furnizat bunuri și au prestat servicii pentru centrele medicale de pe lângă Serviciul de Sănătate din cadrul Comunității Autonome a Regiunii Murcia, fără ca acesta să achite totuși prețul bunurilor și al serviciilor.
- 12 Acestea au cesionat atunci o parte din creanțele în cauză către IOS Finance, care, în septembrie 2013, a solicitat Serviciului de Sănătate să plătească atât creanțele principale, cât și dobânzile de întârziere și o compensație pentru costurile de recuperare suportate.
- 13 Întrucât Serviciul de Sănătate menționat nu a plătit aceste sume, IOS Finance a aderat la mecanismul extraordinar de finanțare, ceea ce i-a permis să obțină doar plata sumei datorate în principal din creanțele sale.
- 14 În mai 2014, IOS Finance a formulat o acțiune în fața instanței de trimitere, având ca obiect obligarea aceluiași Serviciu de Sănătate la plata sumelor solicitate cu titlu de dobânzi de întârziere și a compensației pentru costurile de recuperare.
- 15 În susținerea acțiunii sale, IOS Finance susține, în primul rând, că este imposibilă renunțarea la creanțele datorate de administrație. În al doilea rând, aceasta invocă incompatibilitatea Decretului-lege regal nr. 8/2013 cu dreptul Uniunii, precum și, în al treilea rând, efectul direct al Directivei 2011/7, în măsura în care aceasta prevede că clauzele contractuale și practicile prin care sunt eliminate dobânzile pentru efectuarea cu întârziere a plăților și compensația pentru costurile de recuperare sunt în mod vădit inechitabile.
- 16 Serviciul de Sănătate al Comunității Autonome a Regiunii Murcia a formulat concluzii în sensul respingerii acțiunii, pentru motivul, pe de o parte, că aderarea la mecanismul extraordinar de finanțare este voluntară și, pe de altă parte, că renunțarea la acele dobânzi și la compensația menționată nu intervine înainte de nașterea datoriei, ci ulterior nașterii și ca urmare a neplății acesteia.
- 17 Instanța de trimitere recunoaște că aderarea la mecanismul extraordinar de finanțare nu este obligatorie și că creditorii care doresc să obțină plata nu numai a sumei datorate în principal, ci și a dobânzilor de întârziere și a compensației pentru costurile de recuperare au la îndemână întotdeauna calea unei acțiuni în justiție. Cu toate acestea, ea ridică problema dacă dreptul Uniunii, în special articolul 7 alineatele (2) și (3) din Directiva 2011/7, interzice condiționarea recuperării principalului dintr-o creanță de renunțarea la dobânzile de întârziere și la compensația pentru costurile de recuperare.
- 18 În aceste condiții, Juzgado de lo Contencioso-Administrativo n° 6 de Murcia (Tribunalul de Contencios Administrativ nr. 6 din Murcia) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„Având în vedere dispozițiile articolului 4 alineatul (1), ale articolului 6 și ale articolului 7 alineatele (2) și (3) din [Directiva 2011/7]:

- 1) Articolul 7 alineatul (2) din Directiva 2011/7 trebuie interpretat în sensul că un stat membru nu poate condiționa recuperarea datoriei principale de renunțarea la dobânzile de întârziere?
- 2) Articolul 7 alineatul (3) din Directiva 2011/7 trebuie interpretat în sensul că un stat membru nu poate condiționa recuperarea datoriei principale de renunțarea la costurile de recuperare?
- 3) În cazul unui răspuns afirmativ la cele două întrebări precedente, un debitor care are calitatea de autoritate contractantă poate invoca autonomia de voință a părților pentru a eluda obligația sa de plată a dobânzilor de întârziere și a costurilor de recuperare?”

Cu privire la întrebările preliminare

Observații introductive

- 19 Trebuie arătat de la bun început că, în opinia Comisiei, situația în discuție în litigiul principal nu intră sub incidența Directivei 2011/7, ci sub cea a Directivei 2000/35, astfel încât, spre deosebire de cea ce reiese din decizia de trimitere, ar trebui să se răspundă la întrebările adresate în raport cu această din urmă directivă.
- 20 Cu toate acestea, aprecierea formulată în această privință de Comisie rezultă din propria sa interpretare a dispozițiilor din dreptul național cuprinse în special în Decretul-lege regal nr. 4/2013, prin care Directiva 2011/7 a fost transpusă în ordinea juridică spaniolă.
- 21 Or, potrivit unei jurisprudențe constante, nu revine Curții competența de a se pronunța, în cadrul unei trimiteri preliminare, cu privire la interpretarea dispozițiilor naționale și nici de a hotărî dacă interpretarea pe care instanța de trimitere o dă acestora este corectă. Astfel, numai instanțele naționale sunt competente să se pronunțe cu privire la interpretarea dreptului intern (Hotărârea din 27 octombrie 2016, Audace și alții, C-114/15, EU:C:2016:813, punctul 65 și jurisprudența citată).
- 22 În consecință, în măsura în care instanța de trimitere deduce din interpretarea sa dată dreptului spaniol că Directiva 2011/7 este aplicabilă situației de fapt din litigiul principal, este necesar să se răspundă la întrebările preliminare astfel cum au fost adresate de aceasta.

Cu privire la prima și la a doua întrebare

- 23 Prin intermediul primei și al celei de a doua întrebări, care trebuie examinate împreună, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă Directiva 2011/7, în special articolul 7 alineatele (2) și (3) din aceasta, trebuie interpretată în sensul că se opune unei reglementări naționale cum este cea în discuție în litigiul principal, care permite creditorului să renunțe la perceperea dobânzilor pentru întârzierea în efectuarea plăților și la compensația pentru costurile de recuperare în schimbul plății imediate a sumei datorate în principal din creanțele exigibile.
- 24 Pentru a răspunde la aceste întrebări, trebuie arătat că, în conformitate cu articolul 1 alineatul (1) din Directiva 2011/7, obiectivul acesteia este de a combate întârzierea în efectuarea plăților în tranzacțiile comerciale, această întârziere constituind, potrivit considerentului (12) al acestei directive, o încălcare a contractului care a devenit atractivă din punct de vedere financiar pentru debitori, în special din cauza nivelului scăzut sau a absenței dobânzilor pentru întârzierea în efectuarea plăților facturilor.
- 25 Pentru a atinge acest obiectiv, Directiva 2011/7 nu efectuează o armonizare completă a ansamblului normelor referitoare la întârzierea efectuării plăților în cazul tranzacțiilor comerciale (a se vedea prin analogie cu Directiva 2000/35 Hotărârea din 15 decembrie 2016, Nemec, C-256/15, EU:C:2016:954, punctul 46 și jurisprudența citată).
- 26 Astfel, la fel ca Directiva 2000/35, Directiva 2011/7 nu enunță decât anumite reguli în materie, printre care figurează cele referitoare la dobânzile pentru efectuarea cu întârziere a plăților.
- 27 În această privință, în conformitate cu articolul 4 alineatul (1) și cu articolul 6 din Directiva 2011/7, statele membre trebuie să se asigure că, în tranzacțiile comerciale în care debitorul este o autoritate publică, un creditor care și-a respectat obligațiile și care nu a primit suma datorată la scadență are dreptul să obțină dobânzi pentru efectuarea cu întârziere a plăților, precum și compensația pentru costurile de recuperare suportate, cu excepția cazului în care debitorul nu este responsabil de întârziere.

- 28 În acest scop, articolul 7 alineatul (1) din directiva menționată obligă în mod cert statele membre să prevadă că o clauză contractuală sau o practică referitoare în special la rata dobânzii pentru efectuarea cu întârziere a plăților sau la despăgubirea pentru cheltuielile de recuperare nu este aplicabilă sau generează dreptul de a cere despăgubiri dacă este vădit inechitabilă pentru creditor. În plus, articolul 7 prevede că orice clauză contractuală sau practică care exclude achitarea unor astfel de dobânzi sau compensarea cheltuielilor de recuperare trebuie considerată, potrivit alineatului (2) al articolului menționat, sau prezumată, potrivit alineatului (3) al aceluiași articol, ca fiind vădit inechitabilă.
- 29 Totuși, din aceste dispoziții reiese că ele se limitează la a garanta că împrejurările prevăzute în special la articolul 4 alineatul (1) și la articolul 6 din Directiva 2011/7 îi conferă creditorului dreptul de a solicita dobânzile pentru efectuarea cu întârziere a plăților și compensația pentru cheltuielile de recuperare. Astfel cum rezultă din considerentul (28) al acestei directive, imposibilitatea de a exclude un asemenea drept pe cale contractuală urmărește să împiedice abuzul în materie de libertate contractuală în dezavantajul creditorului, care nu poate să renunțe la acest drept în momentul încheierii contractului.
- 30 Altfel spus, obiectivul articolului 7 alineatele (2) și (3) din Directiva 2011/7 este de a se evita ca renunțarea de către creditor la dobânzile pentru efectuarea cu întârziere a plăților sau la compensația pentru cheltuielile de recuperare să intervină de la încheierea contractului, adică în momentul exercitării libertății contractuale de către creditor și, prin urmare, al riscului posibil de a se produce un abuz din partea debitorului cu privire la această libertate, în dezavantajul creditorului.
- 31 În schimb, atunci când, la fel ca în cauza principală, sunt întrunite condițiile prevăzute de Directiva 2011/7, iar dobânzile pentru efectuarea cu întârziere a plăților, precum și compensația pentru costurile de recuperare sunt exigibile, creditorul trebuie să rămână liber, ținând cont de libertatea sa contractuală, să poată renunța la sumele datorate cu titlu de dobânzi de întârziere și de compensație, în special în schimbul plății imediate a datoriei principale.
- 32 Acest aspect este confirmat, pe de altă parte, de considerentul (16) al directivei menționate, care precizează că nu ar trebui să se creeze obligația pentru un creditor de a percepe dobânzi pentru efectuarea cu întârziere a plăților.
- 33 În consecință, astfel cum arată în esență avocatul general la punctul 62 din concluziile sale, din Directiva 2011/7 nu reiese că aceasta se opune ca un creditor să renunțe în mod liber la dreptul de a percepe dobânzile pentru efectuarea cu întârziere a plăților, precum și compensația pentru cheltuielile de recuperare.
- 34 Având în vedere acest aspect, o asemenea renunțare este supusă condiției ca ea să fi fost consimțită într-un mod efectiv liber, astfel încât să nu constituie la rândul său un abuz cu privire la libertatea contractuală a creditorului care ar fi imputabilă debitorului.
- 35 Într-un caz cum este cel din litigiul principal, pentru a aprecia dacă renunțarea a fost consimțită în mod liber, este necesar să se stabilească faptul că creditorul ar fi putut să dispună în mod real de orice cale de atac efectivă pentru a percepe, dacă ar fi dorit, plata în integralitate a creanței sale, inclusiv a dobânzilor pentru efectuarea cu întârziere a plăților și a compensației pentru costurile de recuperare, aspect a cărui verificare intră în competența instanței de trimitere.
- 36 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se răspundă la prima și la a doua întrebare că Directiva 2011/7, în special articolul 7 alineatele (2) și (3) din aceasta, trebuie interpretată în sensul că nu se opune unei reglementări naționale cum este cea în discuție în litigiul principal, care permite creditorului să renunțe la perceperea dobânzilor pentru efectuarea cu întârziere a plăților și a compensației pentru costurile de recuperare în schimbul plății imediate a sumei datorate în principal din creanțele exigibile, cu condiția ca o astfel de renunțare să fie consimțită în mod liber, aspect a cărui verificare intră în competența instanței naționale.

Cu privire la a treia întrebare

- 37 Având în vedere cele de mai sus, nu este necesar să se răspundă la a treia întrebare, aceasta din urmă nefiind adresată decât în ipoteza în care s-ar fi răspuns afirmativ la prima și la a doua întrebare.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 38 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a cincea) declară:

Directiva 2011/7/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 16 februarie 2011 privind combaterea întârzierii în efectuarea plăților în tranzacțiile comerciale, în special articolul 7 alineatele (2) și (3) din aceasta, trebuie interpretată în sensul că nu se opune unei reglementări naționale cum este cea în discuție în litigiul principal, care permite creditorului să renunțe la perceperea dobânzilor pentru efectuarea cu întârziere a plăților și a compensației pentru costurile de recuperare în schimbul plății imediate a sumei datorate în principal din creanțele exigibile, cu condiția ca o astfel de renunțare să fie consimțită în mod liber, aspect a cărui verificare intră în competența instanței naționale.

Semnături